

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, december 1999
lětnik 49

12

Bože słowo za nas

Pytajće Knjeza, doniž móže so namakać; woľajće so k njemu, doniž je blisko. (Jez. 55,6)

Stare lěto so ke kóncej chila. To je za mnohich čas, w kotrymž so starosćuja a z bojošću do přichoda hladaja. Su to wšelakore starosće, a ja chcu jenož dwě z nich tu napomnić.

Wosebje młódsi so wo džělowe městno starosćuja. Bjezdžětni so boja, zo tež w nowym lěće džělo njenamaka, a štóž džělo ma, so boji, zo by swoje džělowe městno zhubić móhl abo zo njemóže wjac wočakowanjam wotpowědować.

Starši pak so wosebje starosćuja wo strowosć. Mnozy so chorosće boja. Wězo je tež wjele druhich starosćow, kotrež nas na prohu do noweho lěta wobćežuja. A zo so starosćimy, je zrozumliwe. Ale najwjetša starosć by dyrbjala być, zo Bóh nas z našimi starosćemi samych njewostaji. Při tym by to zrozumliwe bylo, hdy by so Bóh wot nas wotwobrocił. Wšak njejsmy sebi z našim zadžerženjom Bohu a sobučłowjekam napřečo to hinak zaslužili. Naše žiwjenje, w kotrymž Bóh za nas na přenim městnje njesteji, by wotwobroće nje Boha wusprawniło.

Swjate Pismo pak nam praji: Bóh je, njehladajo na naše hrěchu, tu. To so hižo w Starym zakonju jewi. Tak na př. tež w našim hronje. Wone nam praji: Bóh je nam blisko. Wón so nam přiwobroci a nam poskića zbóžnosć a nowe žiwjenje. Teho-

dla pytajće jeho w Božej službě a modlće so k njemu.

My wšak wo tym, zo je Bóh nam blisko, hišće wjac wěmy hač profeta Stareho zakonja. Mjeztym je Bóh swojeho syna do swěta pósłał. W Jezusu Chrystusu, na kotrehož narod my hody myslimy, je nam Bóh cyle blisko. Wón je so z jednym z nas, z našim bratrom stał. Přez Jezusa nam Bóh zbóžnosć připowědać da a za teho, kotryž to we wěrje přiwza, tež přinjese.

Tehodla pytamy Knjeza. Wěmy tola, zo wón so w Chrystusu namakać da. Naše hrono nas k temu tehorna namoľwja. Ale wone nas tež na to skedžbni, zo njeje samozrozumliwe, zo je Bóh nam tak blisko přišoł. Naše hrono nam tež praji, zo móže to jónu cyle hinak być, zo móže jónu situacija nastać, hdžež Chrystusa wjac slyšeć njemóžemy. Tehodla:

Pytajće Knjeza,
doniž móže so namakać;
woľajće so k njemu,
doniž je blisko.

Dietrich Bonhoeffer, němski teologa, běše Nowe lěto 1945 w jastwje a dyrbbeše ze smjerću ličić. Ale tež w tutym položenu njezhubi swoju dowěru do Boha. Wón basnješe runje w tutym času to, štož chcu spytać wam tu serbsce podać:

Wot dobrych mocow
dźiwokrasnje schowani
wočaknjemy tróštnje to,

štož přindže.

Bóh je z nami,
wječor a tež rano
a zawěrnó na kóždym
nowym dnju.

Bonhoeffer čuješe so tež w najwjetšej nuzy pola Boha schowany. Njeh Bóh tež nam tajku krutu dowěru spožči.

S. Albert

Wjesote
a žohnowane
hody

preje
wšitkim čitarjam

redakcija
Pomhaj Bóh

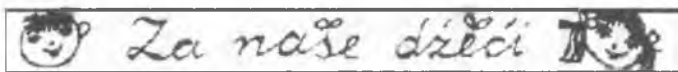

Zejfart

Jako zhonichu pastyrjo w Božej nocy, zo běše so Jezus narodził, prajachu sej mjez sobu: „Pójdce, póndžemy do Bethlehemema! Pohladajmy na syna Božeho, kiž je so džensa narodził!“

Kóždy z pastyrjow wza dar sobu: měd a butru, karan mloka, jehnjacu kožu a wołmu. Hwězda na njebju pokazowaše jim puć.

Pastyrjam pomhaše při džele tež hólcec. Wón chcyše tež do Bethlehemema, zo by džěcatko widzał, ale njemějšě žadyn dar kaž pastyrjo. Pytaše kwětku, ko-

Legenda wo božonócnym zelu

truž by móht wotšćipnyć a sobu wzac. Ale žanu jeničku njenamaka.

Hólc běše tak zrudny, zo započa płakać. Sylzy kapachu na twjerdu ze-

mju. Tydženje dołho so hižo njeběše deščowało.

Lědma zo běchu sylzy zemju tróšku namočili, zeschadzachu kwětki, kotrež njesechu kćenja kaž róže. Pječ kćenjowych łopjenow, běle a něžne, stejachu kaž keľuch, z kotrehož swěćeše so króna z proškowych łopjenow.

Zbožowny a poľny wjesela zešćipa hólcec kwětki a donjese je Božemu džěcatku. Z tutoho časa kćěje kóždy lěto wokoło hód tuta kwětka. Mjenuje so božonóčne zelo.

G. Gruhlowa

Poswjećenje stwy „Handrija Zejlerja“ w Rakecach

Po tym zo bu farska bróžnja wobnowjena, wobzamkny cyrkwinske předstejicerstwo, zo by zaso jedna rumnosć mjeno „Handrij Zejler“ dóstała. A to sta so nětk po serbsko-němskej Božej službe dnja 26. septembra 1999. Přihotowaloj běštaj dwurěčne kemše wosadny farar Kecke a farar Malink z Budyšina.

Po powitanju bě dr. Herrmann z Rakec serbskim a mnoho němskim kemšerjam w němskej řeči wo žiwjenju a wuznamje H. Zejlerja porěčať. Powitanje, kěrluše, modlitwy a Wótčenaš běchu dwurěčne. Epistolu slyšachmy w němskej řeči, scěnje Mateja 15, 21–28 přečita so w serbsčinjne. Němske scěnje móžachu kemšerjo w programje čitać. Předowanje zložo so na přečitanu epistolu z lista Pawoła na Rómskich 10, 9–17. Farar Malink předowaše w serbskej a němskej řeči.

Bě to nutrna a wjesoła Boža služba. Spěwanje kěrlušow klinčeše mócnje serbsce,

wšako wjele kemšerjow serbski tekst spēwaše, hačrunjež hižo serbsce njerěča. Kěrluše běchu tež derje wuzwolene.

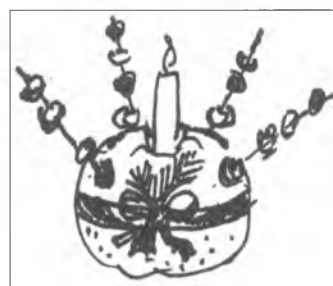
Wothłos na tutu Božu službu bě dobry. Cyrkwinske předstejicerstwo, wosadne kruhi a tež kemšerjo zwuznachu, zo bychy so jónu wob lěto tajke dwurěčnekemše wotměle. 4. adwenta a Či-chi pjatk su pak dale serbske Bože služby z Božim wotkazanjom.

Po kemšach podachmy so do farskeje bróžnje. W rumnosći, pomjenowanej po Handriju Zejlerju, widžachmy někotre wobrazy z jeho časa a žiwjenja a wobdźiwachmy kopije rukopisow tuteho wuznamneho ewangelskeho serbskeho basnika, kotryž bě lětdžesatki dołho farar we Łazu, našejsusodnej wosadze. Zawěsće měješe wón počahi k našemu tehdomnišemu fararjej. Ze spēwom „Rjana Łužica“ skónči so njezdělske dopołdnje, kotrež bě wšitkim přítomnym rjane dožiwjenje.

M.H.

Chrystingel ... abo jendzelsce „Christingle“

Chrystingel, što to je? To móžachu loni třećeho adwenta kemšerjo w Bartskej cyrkwi nazhonić. Za čas Božej služby wopušćichu džěci cyrkej a džěchu do wosadnicy. Tam běchu na dołhim blidže přihotowane apelsiny, swěčki, kiješki, sušenki a slódkosće. Z toho měješe za kóždy džěčo nastać Chrystingel. Bělizka apelsiny so při šišce na križ z a r e z n y . Tam so postaji swěčka. Wona pokaza

na Jezusa, kotryž je swětko swěta. Apelsina je naša zemja. Wokoło njeje so čerwjeny bančík zwjazaj. To je krej Jezusa, kotraž zwjazuje křesćanow cyłeho swěta. Sušenki a slódkosće so stykachu na kiješki, a do kóždeje apelsiny so zaštapichu štyri tajke kiješki. Wone pokazuja do wšech kutow swěta, do kotrychž ma swětko Jezusa swěćić. Runje tak su z tym

štyri počasy měnjene. To rěka, zo je Jezus cyłe lěto pola nas. Sušenki a slódkosće pokazuja na darniwosć Boha. Skónčnje so za čerwjeny bančík hišće zelena haľžka tykny. Wona symbolizuje wobstajnosć Boha a našu nadžiju na njeho. Apelsina njemóže sama stać.

Dyrbi so njesc. Swětko Jezusa nima so do kuta stajic, ale ma so do swěta njesc.

A to so nětko sta. Džěci džěchu zaso do cyrkwy. Swěčki so za swěćichu. Z přewodom pišćelow začahny něhdže tři-ceći džěci ze swojimi swěćatymi Chrystinglami do Božeho domu. Zestupachu so we woltarnišću a zaspěwachu z wosadu adwentny kěrluš. Z blyšćatymi woćemi njeseše kóždy džěčo swój Chrystingel domoj.

Nětk budžeće so, lubi čitarjo, prašeć, kak su w ⇨

Barće na tajku mysličku přišli?

Nazymu 1997 přebywachmoj z mandželskim w Jendželskej. Po kemšach rozmołwjachmoj so z młodej fararku. Mjez druhim namaj powědaše wo napinacnych přihotach na „Christingle“-kemše. Nětk běchmoj wćipnaja z honichmojsćěhowacu stawiznu:

Wšitko započa so w decembru 1747 w Němskej, w Marienbornje. Biskop Ochranowskeje cyrkwy John de Watteville so přihotowaše na hody. Přemyslowaše, kak móht džěcom nazornje rozkłasć wuznam hód. Wza sej z banćikom wobwitu swěčku a modleše so: „Jezuso, zapal płomjo we wutrobach džěci, zo by so jich płomjo swěćito kaž twoje.“

Biskop tehdy njemóžeše wědźec, zo bě z tym wulkotnu tradiciju zahajił. Z tuteje jednoreje ceremonije ze swěčku nasta „Christingle“. W sćěhowacnych lětach so na ložk dale wuwijaše a so po křescanskim swěće rozšěri. Zadomi so wosebje w Jendželskej, hdžež bě tehdy Ochranowska nimo anglikanskeje jenička dowolena cyrkej.

1966 zetka farar anglikanskeje cyrkwy John Pensom połsta džěci z apelsinu a zaswěceny swěčku. Zhoni, zo běchu to „Christingle“ a zo přińdžechu džěci z njedźelnijeje šule Ochranowskeje wosady. John Pensom bě tak zahorjony, zo so z tutej tradiciju zaběraše a 1968 přenje „Christingle“-kemše w anglikanskeje wosadze přewjedze. Přichwata telko džěci, zo přihotowane apelsiny lědma dosahachu.

Džensa wotměwa so w Jendželskej kóžde lěto na šěsć tysac tajkich wosebitych kemšow. Poł milionu džěci so na nich wobdžěli.

Wot toho smy daloko zdaleni. Ale smy tola „Christingle“ znajmjeńša zaso do jich něhdyšeje domizny w Němskej přiwjezli. **J. P. H.**

„Džěło za našu cyrkej mi ženje ćeža była njeje“

Rozmołwa z knjezom Kurtom Latku z Přiwćic

Dnja 12. decembra woswjeći knjez Kurt Latka z Přiwćic swoje 75. narođiny. Pomhaj Bóh so jemu džakuje za jeho wobstajne džěło za ewangeliskich Serbow a přeje do dalšich lět Bože žohnowanje.

Knjez Latka, što je Wam po 75 lětach wažne žiwjenske nazhonjenje?

K. Latka: Sym džakowny, zo mam optimistiski charakter. We wšěch žiwjenskich etapach sym něšto pozitivneho widzał, byrnjež wěcy stajnje lochke njebyli. Štóż wšo čornje njewidzi, ale jasnijo na swět zhladuje, tón ma so lóšo w žiwjenju.

Sće był čas žiwjenja ratar na ródny statoku?

K. Latka: Po wójnje přewzachu staršisku wosomhektarsku žiwnosć. Wot 1960 běchmy potom LPG. Bě to jara ćežki krok za nas. Smy dobru zemju měli a běchmy w dobrych wobstejnosćach, njejsmy dyrbjeli do LPG, kaž někotři druzy, kiž njemóžachu hospodarić. Přenje džesać lět mějachmy doma hišće skót, to bě robota wot rano zahe hač do wječora pozdže. Naposledk běch 20 lět brigaděr za zeleninu na polu, spočatnje mějach 32 hektarow na starosći, na kóncu 100. To je mje wjele čuwow plaćito. Ale byrnjež sej to bóle žadali, njedźelu sej njejsym ženje wzać dał. Njejsym tež ženje socialistisku brigadu založil, bě to za mnje samozrozumliwe, štož so tam jako zawjazk zapisa. Moje džěło su samo ći čerwjeni chwalić dyrbjeli, najbóle stasi. W jednej rozprawje na stasi stej, zo sym „in fachlicher Hinsicht sehr gute Arbeit“ wukonjał.

Čas žiwjenja sće wusko z cyrkwu zwjazany był?

Jubilar Kurt Latka z Přiwćic
Foto: priwatne

K. Latka: Sym w křescanskim domje wotrostł. Pola nas bě z wašnjom, zo smy kóždu njedźelu kemši šli, hdyž nic wšitcy, tak tola wulki džěl swójbnych. Mój džěd njeje žane kemše skomdžil. Jónu w zymje je so samo přez wulke wjeńcy do Budyšinka předobyl a tam naposledk sam był z duchownym. Budyšinska cyrkej a wosada stej mi stajnje na wutrobje ležaloj. 42 lět, wot 1954 do 1996, běch w cyrkwiskim předstejićerstwje a wot 1960 do 1996 běch zastupjer našeje wosady w synodze Budyskeje eforije. Tež džensa hišće sobu myslu a fararjej praju, što mam za dobre a što nic.

Kajke změny su so w cyrkwi a wosadze w běhu štyrjoch lětdžesatkow stali?

K. Latka: Smy hory a doły přešli. W połstatych lětach bě naša cyrkej hišće derje pjelnjena. Wot sydomdžesatych lět je ličba kemšerjow na niskim niwowej stej wostała. Wulku winu na tym ma ateistiska politika stata, kiž křescanow njeje připóznała a stajnje předowała, zo woni njejsu dopředkarsce. Pola konfirmandow mam džensa zaćišć, zo so skerje z cyrkwy wužohnuja hač so do njeje zažohnuja. Tola so

njeboju, zo cyrkej njebudže wobstać, je hižo hórše časy dožiwiła.

Što móht so polěpšić?

K. Latka: Prjedy su ludžo k duchownemu přišli, džensa dyrbjał duchowny bóle k ludžom hić. Štóż je so cyrkwy zdalił, tón sam wot so wjac njeprjindže.

Džensa staj Wy z mandželskej we wsy jeničkaj, kiž so prawidlownje na serbskim žiwjenju wobdžělaj. Na čim to zaleži?

K. Latka: Smój wobaj ze serbskeju swójbow a řečimój mjez sobu serbsce. Pola naju džěci je to nětk hinak. Džowka a starši syn serbsce rozumitaj, ale njezwěritaj sej řečec, młódsi syn nič njerozumi. Wobžaruju, zo smój přemało chwile měloj, jim to serbske zaščěpic. Wjele škody je tež politika Domowiny načiniła, pod tym je poměr k serbstwu čerpił. Mój zajim za to serbske je kantor Arnošt Holan zbudził, pola kotrehož chodžach přenje tři lěta do šule. Z nim smy serbsce spěwali a při kóždej skladnosći je spytał z nami serbsce řečec. Po nim nam Pawoł Wirth lěto serbsčinu podawaše. We wójnskim času je mi potom serbska řeč wjele pomhała. Běch pjeć lět w Ruskej, dvě lěće jako wojak a tři lěta w jatbje w Uralu. Tam sym sej ruščinu přiswojił, štož bě mi pozdžišo, hdyž w mojej brigadze na LPG ruscy wojacy džělachu, jara wužitne. Mam džensa hišće tójšto kontaktow k ruskim ludžom.

W kotrych serbskich gremijach džělaće sobu?

K. Latka: Sym sobustaw Serbskeje zwjazkoweje zhromadizny a Serbskeho ewangeliskeho towarstwa. W Domowinje ženje njeběch a na stare dny tež wjac njebu- ➤

du. Kurs Domowiny w NDR-skim času so mi njeje lubił, bě přejara z politiku změšany. Znajach Krjeńca jako jednoreho skařarja z Malešec, wón je jenož za stronu džěłał, mjenje za serbstwo. Njebě to ta Domowina, kaž sym ju wot nana nazhonił. Hewak pisam hišće druhdy něšto za Pomhaj Bóh a za Protyku a rěču w rozhlósu słowo k dnjej. A potom běch wot 1974 hač do 1996 zastupjer Serbow w synodze.

Kak sće so do tutoho zastojnstwa dóstał?

K. Latka: Superintendent Wirth je ke mni přišoła a prajił, zo je konwent serbskich duchownych mje namjetował. Najprjedy so nastrožich, zo měł jako mały ratar tajke wosoke zastojnstwo přewzać. Sym potom jednu nóc přez to spał a haj prajił. Na džěle su spočatnje kriwje hladali. Dyrbjach wšak sej přenje lěta dowol wzać, a to runje w najnuznišim času džěła nalěto a nazymu. Mój přeni zjawny wustup w synodze bě nutnosť. Do toho mi wutroba pukotaše, ale po tym bě so strach minyl. Krótko do swojeje smjerće mi wyši cyrkwin-

ski rada Adolph praji: „Sie hatten ein hohes Ansehen in der Synode.“ To sym so wjeselił. Njejsym tam přewjele prajił, ale štož prajach, to sedžeše. Njeběch kaž wšelacy druzy, kiž mějachu k wšemu něšto rjec.

Kak posudžujete džensa swoje dwajadwacecílětné džěło w synodze?

K. Latka: Powšitkownje móžu prajić, zo mi čestnohamtske džěło za našu cyrkej ženje žana čěža była njeje, byrnjež to stajnje lochko njebylo sej nimo powoňanja chwile za to brać. Žana pjenježna mzda ženje za to sydała njeje. Kaž so džensa wšo za pjenjezy čini, to njebě. Džěłachmy z lubosće k wěcy. W lětach synody sym za sebje jara wjele nawuknył, kaž swobodnje rěčeć a so do wšelakich tematikow zadžěłać. A sym jara derje nawuknył, što to rěka, demokratiske rozsudny tworić a sobu njesć. Synoda je kaž parlament, ale smy bratrowsce mjez sobu wobchadzeli, nic kaž to džensa w politice je, hdžež kóždy na tamneho ščuwa. Rjenje wězo bě, zo sym připódlja wjele wuznamnych ludźi móhł rjec

z cyleho swěta zeznał. Druhdy sym pytnyl, zo sym tu na wsy kusk daloko přeč wot Drježdžan a zo přez to njemějach wšelake pozadkowe informacije. Druzy su hustodosć wjac wědzeli hač ja.

Naposledk sće był starobny prezident synody. Što bě z tutym zastojnstwom zwjazane?

K. Latka: Starobny prezident běch dvě wólbnej periodze, wot lěta 1988 a hišće raz wot lěta 1992. Sym so strožil, hdyž tehdy ke mni přiindžechu a prajachu, zo sym najstarši synodala. Běch tehdy hakle 64 lět. Starobny prezident nawjeduje wólbny synodalneho prezidenta a je sobustaw přirady staršich (Ältestenrat), kiž ma wujednawać při diferencach mjez synodu a krajnocyrkwinskim zarjadom.

Je synoda za Waš čas tež serbske problemy wobjednała?

K. Latka: Jónu haj. To bě po tym, zo je superintendent Wirth na wuměnk šoł. Tehdy chcychu nam Serbam titul superintendenta wzać a nam město toho wyšeho fararja abo dekana dać. Bě to wose-

bje juristiski problem, su wušli ze sakskeho cyrkwinskeho zakonja, po kotrymž je z titulom superintendenta nawod cyrkwinskeho wokrjesa zwjazany. Njehaše jim do hlówy, zo je rozdžěl mjez serbskim a němskim superintendentom. Połdra lěta su so diskusije čahnyli, a mječach lubu nuzu, jim wujasnić, zo ma titul superintendenta za Serbow symboliski charakter. Naposledk je so nam poradžilo titul wuchować. Jenož serbski zakon je so tehdy trochu předžěłał. Powšitkownje dyrjbu prajić, zo so jako serbski zastupjer ženje njejsym jako eksot čuł. Serbja su přeco připóznaci byli w synodze.

Njebě Wam čězko so po lětdžesatkach wzdać zastojnstwow we wosadze a w synodze?

K. Latka: Čłowjek njesmě so za přewažneho měč a sej myslić, zo njehodži so naruć. Wone so přeco zaso ludžo namakaja, kiž so za hódnu wěc zasadžuja.

Wutrobny džak za tutu rozmołwu.

Prašala so **T.M.**

Na wopominanje Hermana Jahna

„Ty korjenja njenjeseš, ale korjeń njese tebe“, je japoštoł Pawoł raz prajił (list na Rómskich 11,18). Z tym je měnił, zo tón, kotryž njewě, zwotkel přiindže, kotryž so svojich předchadnikow hańbuje, kotryž je móhł rjec bjez stawiznow žiwy, njezměje přichoda. Tute słowo Pawoła mi stajnje do myslow přiindže, hdyž słyšu, zo maja so moji konfirmandža za čistych Germanow, a rěkaža tola Kosak, Głodny, Cholo-wa abo Šěry. Tute słowo Pawoła přiindže mi do myslow, hdyž při zapusće na farskim dworje z holcami rejuju, a wone hižo njewobknježa ani słowčka rěče svojich před-

chadnikow. Bogumił Šwjela je měnił, zo ze zańdženjom rěče wuměra tež wěra. Měješe wón prawje?

Što móžemy za Hermanom Jahnom rjeńšeho prajić, hač zo je so wěnował hładanju korjenja! Wobřežanje hałůzkow jemu njebě tak wažne. Hač smy nětk Wendojo abo Serbja, wo tym so nihdy njeby wadžił. Jemu bě něšto hinaše wažne: Zo ludžo w Dešnje serbsce rěča, tež potom, hdyž su ludžo pódlja, kiž tutu rěč njerozumja. Zo ludžo přestanu, skónčnje, so tuteje rjaneje rěče hańbować! Zo so džěćom a wnučkam hižo dlěje njepřaji: „Tuta rěč je runje kmána dosć, zo za

bróžnju w njej rěčiš. Dale z njej njepřiindžeće.“ Herman Jahn měješe wjele přečelow w Pólskej a z nimi móžeše so dorozumić, dokelž serbsce móžeše. Druhdy smy so we farskim bydlenju wo tym rozmołweli, što drje naposledk wšitke jeho prócowanja wunjesu, ale rezignował wón ženje njeje.

Bóh je jeho z wjele darami wuhotował, wón móžeše krasne meble twarić, móžeše organizować a planować, radostnje swječić a so wjeselić. Bě prawy Serb ze wšej radosću, kotraž w našim ludže tči, a z normalnej porciju hejatosće tež a hač do kónca ze zahorjenej wutrobu za to

serbske. Ale štož něšto wo H. Jahnje wědžeše, tón wědžeše tež, zo je dyrjbał wšitko, štož sej na nim tak wažachmy, zaplaćić z wjele nutrkownym horjom a ze samotnosťu.

Ach, zo so z nim hižo njezetkamy na kemšach a na Domowinskich zhromadźiznach, zo njepojědže hižo k přečelam do Hornjoserbow, zo njeslyšimy hižo jeho energiske prašenja, to budže nam jara čězko. Njeje ničo, štož móhlo nam narunać přitomosć lubeho čłowjeka. Ale dopomnjeće na H. Jahna nas pohonja hajić a šěrić našu serbskosć. Přetož „ty korjenja njenjeseš, ale korjeń njese tebe“. **Farar Dieter Schütt**

Za fararjom n. w. Janom Palerjom

Jan Paler narodži so 21. januara 1911 w Třoch Žonach. Teologiju studowaše w Lipsku a Wrocławju. Po zložanju 1. teologiskeho pruwowanja přińdže 1936 jako wikar do Łaza k fararjej Malinkej.

Lěto pozdžišo bě krotki čas w Hodžiju a we Wulkej Hartawje zasadžený.

W lěće 1938 so zmandželi z Martu Wukašec ze Złyčina. Mandželstwo bu z dwěmaj dźěšcomaj žohnowane. Dokelž farar Paler Wuznawarskej cyrkwi přistuše a swo-

je serbstwo njezamjelča, bu z Łužicy do Wrocławja přesađeny.

Po wudyrjenju wójny jeho hnydom do wojakow zwolaču. Hakle w meji 1950 so wón zaso domoj nawróći, po čezkej jatbje w Ruskej. Nětko přewza farar Paler Husčansku wosadu. Serbske kemše pak njeswjećeše jenož w swojej wosadze, ale tež, hdyž bě trjeba, w druhich wosadach.

Na našich cyrkwinskih a kubłanskich dnjach so wob-

dželi. Kubłanske dny serbskich fararjow běchu někotre lěta pola Palerjec na farje. W lěće 1971 dyrbyeše so chorosće dla dočasne na wuměnk podač a přesydlil so ze swojej žonu do Biskopic.

W poslednim času nawróći so zaso do Huski.

Dnja 12. oktobra bu wot Knjeza nad žiwjenjom a smjerću z tuteho žiwjenja wotwołany. Wulka syła ludži, mjez nimi tójšto Serbow, přewodžeše jeho k poslednjemu wotpočinkej. Njeh Bóh

Foto: prywatne

swojeho služownika do swjeho wěčneho kralestwa přiwza. **S. Albert**

Za Hertu Hempelowej

Na Božu prawdu wotešla je Herta Hempelowa z Budyšina, kotruž znajachmy přez lětdžesatki jako swěrnju wobdźělnicu na serbskim ewangelskim žiwjenju a jako spuščomnu serbsku bibliotekarku. 21. oktobra so jeje přiwuzni a znači na Tuchorskim kěrchowje wot njeje rozžohnowachu.

Knjeni Hempelowa narodži so 19. apryla 1918 w Budyšinje jako dźowka justicneho inspektora Awgusta Symanka a jeho mandželskeje Klary. Z njeje wotrosće jeje sotra Lydija, kotraž skutkowaše pozdžišo jako wučerka. Kónc dwacetych lět natwari sej swójba domčik blisko Lubijskeje dróhi na Bachowej, kotryž wosta na lětdžesatki srjedžišćo swójbného žiwjenja. W swójbje knježeše pobožny cyrkwinski duch. Njedželu rano chodžachu kemši, po připołdnju čitaše so Pomhaj Bóh, wječor wopytachu so hodžiny krajnocyrkwinskeho zjednoćenstwa. Po wopyće ludoweje šule a po konfirmaciji w lěće 1932 nawukny Herta Symankec powoňanje sekretarki. Wot 1935 dźělaše w serbskej čišćerni, kotruž nawjedowaše dr. Jan Cyž. Tu zezna wona nimale wšit-

Foto: prywatne

kich tehdy angažowanych Serbow. 1937, po tym zo běchu so Serbske Nowiny a nimale wšo serbske pismowstwo zakazali, bě předewzate Jana Cyža w čezkim hospodarskim položanju. Nazymu samsneho lěta wupowědži Herta Symankec swoje dźěło a wuda so na porclinoweho molerja Waltera Hempela z Kamjenca, kotryž skutkowaše jako přistajeny předar krajnocyrkwinskeho zjednoćenstwa w Lubiju. Bydleštaj w Ebersdorfje pola Lubija, hdžež so jimaj 1939 syn

Siegmar narodži. Mandželski dyrbyeše do wójny, z kotrejež so njewróći. Wot lěta 1949 bydleşe Herta Hempelowa zaso pola swojeju staršeju a dźělaše hač do 1955 jako katechetka pola krajnocyrkwinskeho zjednoćenstwa. Wot 1955 běše přistajena jako bibliotekarka w Institutu za serbski ludospyt. Wona přewza wjednistwo Serbskeje centralneje biblioteki. Swoje dźěło wukonješe z wulkej spuščomnosću a přiswoji sej počas wulku wědu wo serbskich kulturnych stawiznach. Připódlu wosta swěrna dźělu w krajnocyrkwinskim zjednoćenstwje. Tak nawjedowaše holče kruhi na přikład w Rachlowje a w Mješicach a přeprašowaše na biblisku hodžinu za wuchodne předměsto w swojim domje. Swěrna bě tež serbskem ewangelskem žiwjenju. Njebě drje žaných serbskich kemšow, kotrež by bjez wažnych přičinow skomdžiła. Na cyrkwinskih a kubłanskich dnjach ju prawidlownje widžachmy a hustodosć tež z jasnymi a dobrymi přinoškami slyšachmy. Za cyrkwinski dzeń 1983 w Budyšinje přihotowaše wustajeńcu wo serbskim nabožnym pismowstwje. Po wotchadže fararja Lazarja na wuměnk slušese přez něšto

lět tež do přihotowanskeho kruha za cyrkwinski dzeń. Hdyž založi so po přewróće Serbske ewangelske towarstwo, tak bě tež za nju samozrozumliwe, zo přistupi. Posledni wulki wjeršk jeje žiwjenja běchu 80. narodniny w lěće 1998. Přichadžachu swójbni a susodza, zastupjerjo cyrkweje a Serbskeho instituta, dujachu pozawnowe chóry krajnocyrkwinskeho zjednoćenstwa a Klětnjanskeje wosady. Tola hižo jeje mocy woteběrach. Po wjacorych přebywanjach w chorowni a naposledk w hladarni w Scijecach wza ju Knjez nad žiwjenjom a smjerću dnja 17. oktobra 1999 do swojeje wěčnosti. Skónčiło je so žiwjenje poľne praktiskeje pobožnosće a křesćanskeho skutkowanja za cyrkej a za serbstwo. Bohate bě wobdźělenje na chowanju, kotrež běše we wobemaj rěcomaj. Farar Malink zložil swoje předowanje na Ochranowske hesło pohrjebneho dnja: „Zbóžni su, kiž su čisteje wutroby, přetož woni budža Boha widjeć.“ (Matej 5,8) Poboku swojeje sotry Lydije namaka jeje čěto swój posledni wotpočinok. Wěncaj ze serbskimaj seklomaj ležešćej při rowje. Njeh wotpočuje w měrje.

Potajny čas

Dny mjez patoržicu a třomi kralemi 6. januara su čas „ćmowych a dołhich nocow“ – połnych potajnosćow. Předstajće sej: Łučlana třěska, pozdžišo potom petrolejowa lampa, jenož slabje bursku stwu wobswětli. Radija a televizora hišće njebě. Swójbni sydachu na kachlowej ławce a powědachuj stawiznički, bajy a basnički, wumyslne, něhdže zasłyšane abo wot generacije ke generaciji dale date. Błuka swěca tyješe bujneje fantaziji. Rěčeše so tež wo tym, kak maš so w tutym potajnym času zadžeržec.

Samo džensa so ludžo zdžela hišće maja po přikaznjach a zakazach, kiž postajeja zadžerženje we wonych dnjach. Najbóle znaty je hišće wosebity wuznam sonow w tutych „swjatych nocach“. Z nich hodžeše so wěšćić, što sonjerja w přichodnych dwanaće měsacach noweho lěta wočakuje. Kóžde ranje so mje wowka za mojimi sonami wuwoprašaja. Kedžbliwy kaž běch, powědach jej pak jenož wo rjanych sonach, a wowka bě mudra dosć, mi lute dobre měsacy wěšćić. Tak derje ze sobu wuńdžechmoj.

Kruće zakazane běchu džela kaž hnójwoženje, wulke płokanje a tajke, kiž běchu z haru zwjazane. Tež chłěb so po možnosti njepečeše a kołwrót dyrbeše w tutym „swjatym času“ wotpočować. Štož so po tym njeměješe, tak so praji, so pochłosta wot duchow, kiž w tutych nocach šerjachu.

Patoržicu njesmědžeše so ničo wupožcować, a kóždy so paseše susoda wo něšto prosyć. Knježeše kruta přiwěra z předkřesćanskeho časa, zo z toho jenož škody nastanu.

Dobre bě wašnje, zo měješe so w tutych dnjach znajmjeńša wot dwanaće wšelakich wosuškow woptać. To pohonjowaše wopytać při-

Foto: K.A.

wuznych, přećelowa znatych, a někotryžkuli wosamoćeny čłowjek so přez to zwjeseli.

Něšto dyrbi so hišće naspomnić. We wonych dwanaće dnjach so po možnosti žane pjenjezy njewudawachu. Dopominam so, zo so doma do hód dokładnje přemyslowaše, što mělo so hišće za domjacnosć wobstarać.

Kaž hižo naspomnich, tča korjenje za tute zakazy a přikazy w dokřesćanskim času. Schneewis pisa w swojej knize „Feste und Volksbräuche der Sorben“ nastupajo tute dwanaće dnjow scěhowace: „Čas mjez wysokimaj swjedženjomaj je pola Serbow, kaž pola wšitkich křesćanow, najstrašniši čas lěta. ... Tehdy knježa duchi.“

Tež Wilibald von Schulenburg wopisuje we „Wendisches Volkstum in Sage, Brauch und Sitte“ podobne zakazy za wone dny. Zajimawe w tutej knize je wopisanje, zo móžeš w silwesterskej nocy w dwanatej hodžinje na křižowanišću zhonić wo swojim přichodže. Nochcu tu wšitko naspomnić, štož w tutej knize steji. Jenož telko: Hdyž slyšiš wowcy bjećec, wočakuje će dobre lěto. (Jenož, zwotkel džensniši džeň wowcy brać?) Hdyž wuslyšiš

hwizdanje na zahrodže, zadobudu so paduši do twojeho domu. Hdyž pak slyšiš hudžbu, husle abo podobne, potom budže kwas w domje.

Wo přiwěrkach na spočatku noweho lěta pisa Schneewis, zo maš „Nowe lěto skakać a běhać, zo by cyle lěto hibićiwya a spěšny na nohach byl.“ To so mi derje lubi, ale najskerje njeměni wón chelpanje a chablanje napitých w přěnich hodžinach Noweho lěta.

Džensniše wašnje, swjećić silwester z hołkom a tołkom a zdžela nadměru wjele alkoholom a powitać Nowe lěto z harowanjom a praskanjom, njeje hišće jara stare. Hišće do druheje swětoweje wójny je so znajmjeńša na wsach Nowe lěto čicho witalo. Susodza sedžachu hromadže a bjesadowachu. Wězo so tež škleńčka wupi, zo by so jazyk lěpje wjercał. Ale za hejsowanja a kopate poľne blida cyle jednorje pjenjez njebě. Wulka tyza z praženym jerjom a přihrěwane běrny, to bě naša swjedženska jědź na poslednim wječoru lěta. Nocy w dwanaćich wočakowachmy stejo wotbiće našeho wulkeho regulatora. Potom styknymy ruce a nan so z hłosom pomodli, wuprošo strowotu a žohnowanje za swójbu a wšěch přiwuznych, přećelowa znatych.

Za nas džěci bě Nowe lěto přez to wosebite, zo wopytachmy swojich kmótrow. Nic jenož k jutram, ale tež Nowe lěto dostawachmy kmóťriske dary. Wulka plećena całta a něšto slódkosćow, pozdžišo tež hišće mały přidatny dar, to běchu naše wjesela na proze do noweho lěta. Za to so kmótram podžakowachmy ze serbskim hrónčkom:

Wjele zboža za te nowe lěto, zo byšće strowe a fryšne byli, Bóh tón Knjez njech Wam wobradź wšitko, štož Wam nuzne a trěbne je, hnadny měř, dobru strowosć a Bože žohnowanje.

Jan Kašpor

Tak daleko, ale nam tola blisko

Na cyrkwiskim dnju w Texasu

Potajny Texas po zdaću kóždeho Serba pričahuje, znajmjeńša sudžo po wozjewjenjach w serbskich mediach. Sam podach so tež do woneho čopěho kraja, wosebje tohodla, zo bych blečk zeznał, dokal běchu naši prjedownicy před nimale sto a pjećdžesat lětami wupućowali. Skła-

Witajće k nam Welcome

ELEVENTH ANNUAL WENDISH FEST

SERBIN, TEXAS
SEPTEMBER 26, 1999

dnosć skići mi róčny swjedzeń potomnikow Serbow, kotryž so lětsa k jědnatemu razej – kaž přeco štwórtu njeđzelu w septembrje – w Serbinje wotmě. Wo tym, zo bě mój wopyt tamnišim krajanam w nowinach towarstwa „Texas Wendish Heritage Society and Museum“ připowědženy, zhonich hakle, jako so domoj nawróćich. Poprawom wšak běch na swoje wašnje tola přizjewjony, mjenujcy wot mjenowaneho towarstwa sprosředkowany swójbje Jurkec we Wardže, hdžež tež potom woprawdžitu słowjansku hospodliwosć nazhonich. ↪

Kaž to nic jenož w Serbach z dobrym wašnjom je, započo so tež swjedzeń w dalokej cuzbje z kemšemi. Po přenjej božej službje („English Service“), scěhowachu hłowne, němske kemše. W cyrkwi, kotraž mje ze swojim rjanym širokim chórom na naše bože domy w Rakecach, Hrodzišču abo Klětnom dopomina, bě so tójšto ludži zhromadziło. Lochkosć a swětło božeho domu mje pozbudži, swětłomódre pastelowe wudobjenje woćopli wutrobu a da zdobom mysliče zlétować. Při wšěm pak chutnosť a zapal wosadnych nas hosći zaja. Wosadny knjez farar Paul Hartfield přewodžeše po liturgiji, k. f. David Zersen z Austina přewza předowanje. Staji do srjedzišća napominanje, zo njebychu so wosadni do swětnych zwadow podali, ale na Boha twarjo zhromadnosť pyтали. Wšěm při tym wuwědomi hórkosć dónta, kotryž měješe založer Serbina, Jan Kilian, njesć.

Džensa wšak, a to je wšeje česće hódne, so dzeń a wjace ludži namaka, kotřiž w Serbinje swoje korjenje pytaja. Wo to, zo bychu na zašłosć twarjo spokojne žiwjenje w přitomnosći nadešli, staraja so w přenim rjedže njesebičnje sobudželaćerki tamnišeho towarstwa. A zo k tomu tež serbska rěč słuša, to dopokaza knjez farar n. w. Elmer Hohle, kotryž zanjese na božej službje spěw Jana Kiliana „Na cyrkwinu reformaciju“. To da nam wopytowarjam prawy pohón do swjećenja z českej „Kovanda band“, kotraž ze swojimi štučkami słowjanski raz tamnišeho kraja podšmórny. Wšako běchu to hłownje Češa a Serbja, kotřiž zhromadnje z Němcami kraj wobsydlichu. Jich potomnicy dadža nam džensa wědзец, zo hodža so z našeje rěču tež oceany přepřečić. Za to słuša jim džak, njech Bóh tón Knjez jich bohaće mytuje.

Timo Meškank

Wona tu zas je – naša protyka

Za njewěriwego chětro mirakulozna – za křesćanskeho čłowjeka pak skerje kaž každa druha – lětoličba jewi so nětko na najnowšej knižnej Serbskej protyce. A jelizo je za nas na tutej ličbje 2000 něšto wosebiteho, potom drje to, zo směmy džakowni być, zo tu hišće smy a zo njeje naš narodžik zašo! a zo samo nowy lěstotk a lěttysac docpěje.

Protykarkej, redaktorej-wučerkej Alfonsej Frenclaj, smě so wobkrućić, zo je so džěto zas wupłaćilo, a móžemy najwoblubowanišej serbskej knize jenož přeć, zo by swój puć do prawje wjele serbskich, napo! serbskich a mjedla tež do němских domow našla.

So wě, serbski lud je runje w druhej połojcy so ke kóncej chilaceho stolěća w ewangel-skich kónčinach wjele straton na narodnej substancy počerpje! najebać to pak je cyły rjad našich wosadow w nowej protyce zastupjeny –, a jeje awtoriki a awtorojo njepochadžeja tuž jenož z Róžanta, Chróscic abo Noweje Wjeski, ale tež z Krakec,

Přiwćic a Bukec a tež Budestec. Budestecy słušeja nětk, kaž to z přinoška „Lubin a wjes pod nim“ wučitamy, do „němskeho sydlišćoweho ruma“. A najskerje słuša tež Zubornica do tuteje džiwneje kategorije, hdžež bě so w lěće 1905 njezapomnity serbski kniharnik Arnošt Simon narodži! Za mnohich z nas njebě wón jenož zajimawy a přećelny rowjenk, ale zdobom tajke něšto kaž filozof z ludu był. Z Bukečanskeho pjera tójšto wo serbskej zańdženosći abo wo zańdženej serbskosći regiona mjez Wósporkom a Niskej zhoni-my. Tu je na městnje, hišće raz na wuběrnju přěničku a nadžijomnje nic jeničku „Mjez horami a holu“, kiž je w lěće 1998 wušla, skedźbnić. Titulny wobraz protyki skedźbnja na Slepó a jeho wokolinu, z kotrejež čitamy wšelke přinoški, jedyn tež w tamnišej narěči.

W „Protyce za džěci“, kiž je takrjec dospołnje „katolska“, štož pak tu bjez každehožkuli hódnoćenja naspomnu, je mje předewšěm

nastawk „W cuzbje a doma – stajnje w serbskej drasće“ zajimował. Pisa so wo něhdyšej hospozy na Crimmit-schauskej katolskej farje swj. Franciskusa, kiž pochadžeše ze Serbow. Jeje něhdyši knjez tu w „mojim měšće“ je rodženy Budyšan a jeho staršej měještaj na Serbskich hrjebjach wobchod za žiwidła. Farar Joachim Wenzel mi přeco rady wobkruća, zo je z maćernej strony serbski a njedawno mi z radosću powědaše, zo je nowy serbsko-sakski minister jako hólčec husćišo na Crimmit-schauskej farje přebywał.

Nic naposledk chcu wuzběhnyć přinošk z katolskeho pjera, kiž mjez druhim wobjednawa ewangelsku Bratrowsku Jednotu. Summa summarum hodži so rjec: Nowa protyka je wuwážena kniha, za teho, kiž do njesćerpnych a rychlych konsumentow słuša, wězo zaso přećeńka, za pomašeho a traš tež rozumnišeho čitarja pak skići wona dosć lektury za dothe zymske wječory.

Hinc Šolta

Leńka Nowakowa z Rowneho pola Budyskich wuměnkarjo

Serbska rěč w swojbjje z džěcimi njeje tež w katolskich Serbach bjez problemow. Tuž běchu sej wuměnkarjo Budyskeje wosady na swoje oktoberske zarjadowanje městopředsydku Domowiny a nawodnicu Slepjanskich kantorkow Leńku Nowakowu na přednošk a rozmołwu přeprosyli.

Wona rozprawješe zawodnje wo njebojaznym narodnym skutkowanju dołholětnuju fararjow wosady, Juliusa Eduarda Wjelana (1852–1892) a Mateja Handrika (1892–1934). Přeni z klětki předowaše: „Wy dyrbiće Bohu wjace wěrić hač Bockej!“ (Lěhničanskemu šulskemu radźičelej, wot lěta 1873 sem, kotryž wučerjam prikaza:

„Wy dyrbiće pomhać serbsku rěč k rowu njesć!“ Z lěta 1862 běchu tam hižo dwurěčne šulske knihi a serbski spěw w šuli zakazane.) Fararjej wunuzowaštaj sejs samo wot pruskich wyšnosćow někotre přizwolenja za serbsku rěč we wosadze. Wězo rozprawješe wona tež wo džensnišej situaciji, hdyž su hižo přez dwě generaciji bjez serbskeho fararja.

Hłowny wobsah přednoška a rozmołwy bě diskusijny přinošk Leńki Nowakoweje, tehdy hakle 21lětnje wučerki Leńki Čižikec, na IV. zwjazkowym kongresu Domowiny w měrcu 1957 w Choćebuzu. Wona zastupowaše tehdy rozsudnje wuznam swojby za zachowanje serb-

stwa. Při tym zakitowaše Radworskeho fararja Józefa Nowaka, pozdžišo 1970 z Mytom Čišinskeho počesćeného, přećiwo wumjetowanjam, zo je wón z nastawkom wo wuznamje serbskeje swojby pječa fašistiske tendency rozšěrja! hdyž bě wón sam pod nacijemi ze Serbow wuhnaty a w jastwje čerpje!.

Tehdyši načolni funkcionarojo dr. Jan Šolta, Handrij Cyž a Achim Handrik ju k sebi skazachu, jara zlě na nju hladachu a so z njej wótrje rozestajichu. Nazajtra dyrbješe hišće druhu wudžělanu přinošk předčitać, zo ju nchtó njeby „wopaki zrozumi!“ Wobě diskusiji předčita.

Tehdy so wona džiwaše, zo njebě hišće wjace při- ➔

kleška dóstała. Wosebje wje-seleše so nad připóznawan-skim listom dr. Błažija Nawki, kotryž bě po wójnje serbske džěto w Slepjanskej wokolinje organizował. List podarmo pola njeje pytachu, nětko so předčita. Wospjet dyrbyješe wona hišće tuteje diskusije dla do Budyšina přińć. Tam ju direktor Serbskeho wučerskeho wustawa Kurt Pětr zakitowaše.

W scěhowacej rozmołwje zwurazni wosebje Beno Kucánk, do kotreje strašneje situacije bě so młoda wučerka z wustupowanjom přećiwo knježacemu směrej podała, wona bě takrjec z jednej nohu w jastwje. Jeje wuwjedženja mějachu tehdy wulki wothlós a přiklesk wosebje z Kamjenskeje župy. Ale dohlad bě tak kruty, zo na příklad Jan Suchi stronske jednanje dósta. Tež dr. Bl. Nawce hrožeše pušćenje z džěta.

Chwalobje so wuzběhny prócowanje WITAJ-pěstowarnjow a trěbność dalewjedženja rěčneho kubljanja w šuli. Serbska rěč w swójbje a wosebje z džěćimi a mjez nimi wostanje dale jara wažna za wobstaće serbstwa kaž tež za duchowne wuwice džěći. Na to móže starša generacija spomóžny wliw wukonjeć. – Wosebity džak sluša Leńce Nowakowej za jeje wažny a zajimawy přednošk.

F. Rajš

Pomhaj Bóh, časopis ewangel-skich Serbow; wudawačel a zamolwity: Serbski wosadny zwjazk, adresa redakcije/Adresse der Redaktion: Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen; Postvertriebsnummer: F 13145; zamolwity redaktor: superintendent Siegfried Albert (tel./fax: 03591/481280); čišć: Lausitzer Druck- und Verlagshaus GmbH/Serbska čišćernja, Hornčerska/Topferstraße 35, 02625 Budyšin/Bautzen, zhoto-wjenje a rozšěrjenje časopisa Pomhaj Bóh podpěruje Domowina-Verlag GmbH Ludowe nakładnistwo Domowina, Sukełnska/Tuchmacherstraße 27, 02625 Budyšin/Bautzen; Pomhaj Bóh wuchadža jónkróć za měsac. Lětny abonement plaći 10 hriwnow. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 1000 028 450, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Kito Mudra

Kito Mudra je był jedyn z pilnych wojowarjow za zdžerženje serbstwa w Delnjej Łužicy, kiž je so narodził 28. nowembra lěta 1799 w Bělej pola Grodka. Jeho nan je był sudniski šořta. K. Mudra je wopytał Choćebuski gymnazij w lětach 1816–1822. Potom je so podał na studij teologije do Halle w času wot 1822 do 1825. Po studiju je štyri lěta był wučer na Hólčej wyšej šuli w Choćebuzu. Wot lěta 1829 bu potom přistajeny jako třeci farar při cyrkwi w Picnju. Tu bu potom powołany jako wyši farar a je w tutym zastojnstwje džětał wot 1839 do 1873. Wón je był naslědnik fararja Šyndlarja (1758–1841), kotryž je wjele za delnjoserbske pismowstwo činił, bě mjez druhim hłowny zamolwity za wudawanje serbskeho Noweho a Stareho testamenta 1821 a 1824. Po swojej službje je K. Mudra šoř na wuměnk a je dnja 7.6.1883 w Picnju wumřěl.

Wuzběhnyč ma so, zo je so zasadžował za šulske kubljanje džěći w serbskej rěči. Wón je wojował wo zochowanje serbstwa w Delnjej Łužicy. Wón je přeložil z hornjoserbskeje do delnjoserbskeje rěče knihu „Pój k Jezusej“ (Barmen 1860), delnjoserbsce „Pojž k Jezusu! abo Ta droga, ta wěrnosć a to žywnjenje za kuždego“. Druhi nakład tutech knižkow z lěta 1901 je w Serbskim muzeju w Choćebuzu.

W času zastojnstwa jako wyši farar je dóstał nadawk, so wo wudawanje serbskich wučbnicow starać. Wón je k tomu komisiju zwołał z tehdy angažowanymi Serbami, F. Bojtom, P. F. Bronišom a K. E. Haušigom. Přez spěšne politiske změny je so pak je-nož džěl nadawkow a předewzaćow spjelnić móhl.

Kito Mudra je był wot lěta 1880 člon Mašicy Serbskeje.

Ch. Kliemowa

Přeprašujemy

1.12. – srieda

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Minakale (sup. Albert)

05.12. – 2. niedźela w adwencé

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

11.12. – sobota

14.30 hodź. wosadne popoždnje we Wuježku pola Wósporka (sup. Albert)

12.12. – 3. niedźela w adwencé

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (farar Malink)

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Slepom (sup. Albert)

18.12. – sobota

15.00 hodź. wosadne popoždnje w Drježdžanach (sup. Albert)

19.12. – 4. niedźela w adwencé

9.30 hodź. kemše w Rakecach (sup. Albert)

14.30 hodź. wosadne popoždnje we Wulkich Ždžarach (sup. Albert)

24.12. – patoržica

10.00 hodź. Boža nóc w Budyšinje na Michalskej farje (sup. Albert)

25.12. – 1. dzeń hód

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

01.01. – Nowe lěto

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (farar Malink)

13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)

02.01. – 1. niedźela po hodžoch

10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje na Michalskej farje (sup. Albert)